

4.3.3 Podobnost trojúhelníků I

Předpoklady: 040302

Př. 1: Trojúhelník ABC je podobný trojúhelníku KLM s koeficientem podobnosti $k = 2,5$. Urči délky stran trojúhelníku ABC , jestliže pro trojúhelník KLM platí: $k = 6$ cm, $l = 14$ cm, $m = 16$ cm.

Podobný s koeficientem 2,5:

- $a = 2,5 \cdot k = 2,5 \cdot 6 = 15$ cm,
- $b = 2,5 \cdot l = 2,5 \cdot 14 = 35$ cm,
- $c = 2,5 \cdot m = 2,5 \cdot 16 = 40$ cm.

Trojúhelník ABC má délky stran $a = 15$ cm, $b = 35$ cm, $c = 40$ cm.

Př. 2: Dopočti zbývající strany, jestliže platí $ABC \sim EFG$, $|AB| = 14$ cm, $|BC| = 6$ cm, $|FG| = 9$ cm, $|EG| = 18$ cm.

Ze známých stran si odpovídají strany BC a $FG \Rightarrow$ určíme koeficient podobnosti:

$$k = \frac{|FG|}{|BC|} = \frac{9}{6} = \frac{3}{2}.$$

Dopočteme zbývající strany:

- $|EF| = k |AB| = \frac{3}{2} \cdot 14 \text{ cm} = 21 \text{ cm}$
- $|EG| = k |AC| \Rightarrow |AC| = \frac{|EG|}{k} = \frac{18}{\frac{3}{2}} \text{ cm} = 12 \text{ cm}$

Platí:

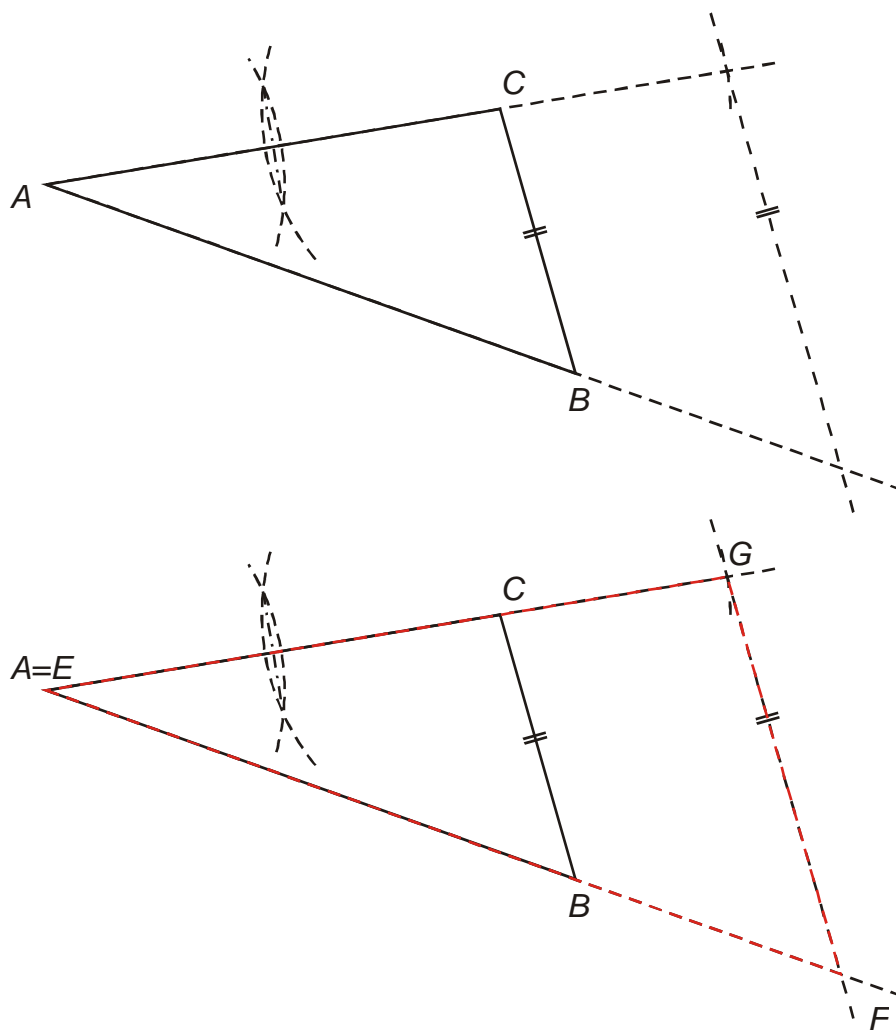
- Trojúhelník ABC : $|AB| = 14$ cm, $|BC| = 6$ cm, $|CA| = 12$ cm.
- Trojúhelník EFG : $|EF| = 21$ cm, $|FG| = 9$ cm, $|EG| = 18$ cm.

Pedagogická poznámka: Žáci řeší příklad různě (někteří dokonce využívají poměry v rámci trojúhelníků), vše z čeho je vidět schopnost orientace je v pořádku.

Př. 3: Narýsuj libovolný trojúhelník ABC . Dorýsuj do obrázku co nejúspornějším způsobem trojúhelník EFG , který je s trojúhelníkem ABC podobný s koeficientem

$$k = \frac{3}{2}.$$

Prodloužíme dvě libovolné strany trojúhelníku, jednu z nich zvětšíme v poměru 3:2 a uděláme rovnoběžku z třetí stranou.

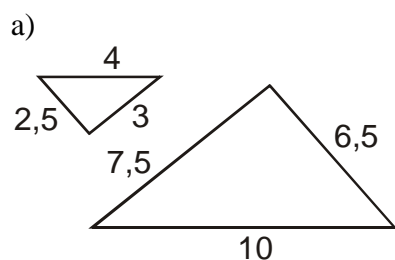
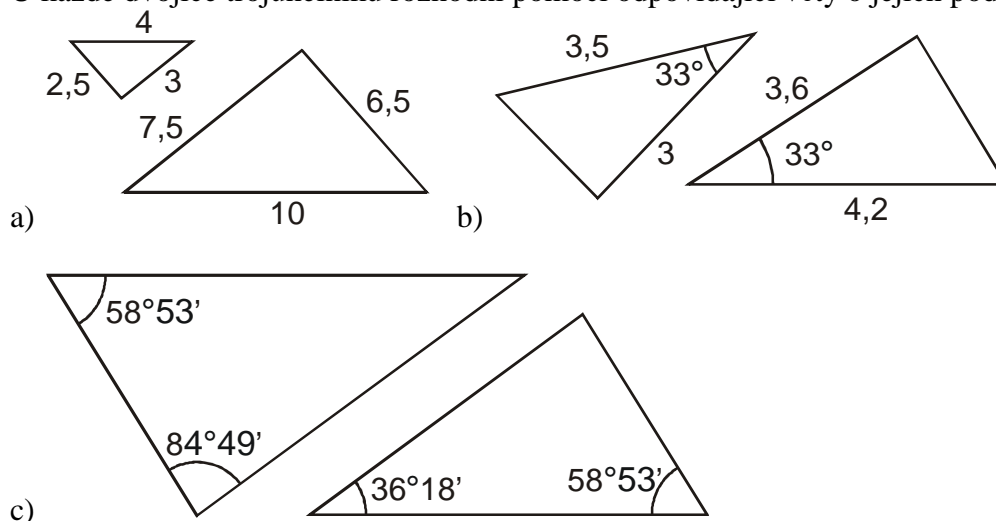
Pedagogická poznámka: Objevuje se ledacos, ale řešení z učebnice jen velmi vzácně. Kdy ho ukáží na tabule všem se líbí a oceňují, že je opravdu nejjednodušší.

Př. 4: V minulých ročnících jsme používali věty o shodnosti trojúhelníků, pomocí kterých jsme dokazovali shodnosti trojúhelníků. Ke většině vět o shodnosti existuje věta o podobnosti, která umožňuje dokazovat u trojúhelníků podobnost. Sepiš věty o shodnosti trojúhelníků a k nim odpovídající věty o podobnosti trojúhelníků.

Věta o shodnosti		Věta o podobnosti	
<i>sss</i>	Dva trojúhelníky jsou shodné, jestliže se shodují ve všech třech stranách.	<i>sss</i>	Dva trojúhelníky jsou podobné, jestliže se shodují poměry velikostí všech tří navzájem si odpovídajících stran.
<i>sus</i>	Dva trojúhelníky jsou shodné, jestliže se shodují ve dvou stranách a úhlu, který strany svírají.	<i>sus</i>	Dva trojúhelníky jsou podobné, jestliže se shodují v poměrech dvou odpovídajících si stran a úhlu, který strany svírají.
<i>usu</i>	Dva trojúhelníky jsou shodné, jestliže se shodují v jedné straně a přilehlých úhlech.	<i>uu</i>	Dva trojúhelníky jsou podobné, jestliže se shodují ve dvou úhlech (shoda ve třetím je zřejmá, kvůli

			součtu 180°).
<i>Ssu</i>	Dva trojúhelníky jsou shodné, jestliže se shodují ve dvou stranách a úhlu proti větší z nich.		Není věta o podobnosti.

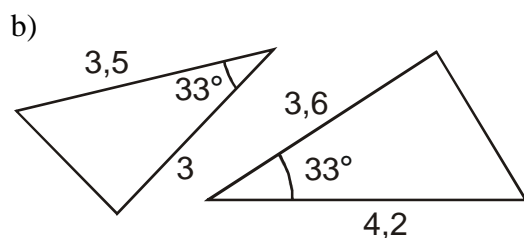
Př. 5: U každé dvojice trojúhelníku rozhodni pomocí odpovídající věty o jejich podobnosti.

Známe všechny strany $\Rightarrow$ kontrolujeme poměry odpovídajících si stran, zda platí věta *sss* o podobnosti:

- $\frac{10}{4} = \frac{5}{2} = 2,5,$
- $\frac{7,5}{3} = \frac{75}{30} = \frac{15}{6} = \frac{5}{2} = 2,5,$
- $\frac{6,5}{2,5} = \frac{65}{25} = \frac{13}{5} = 2,6$

$\Rightarrow$ trojúhelníky nejsou podobné.

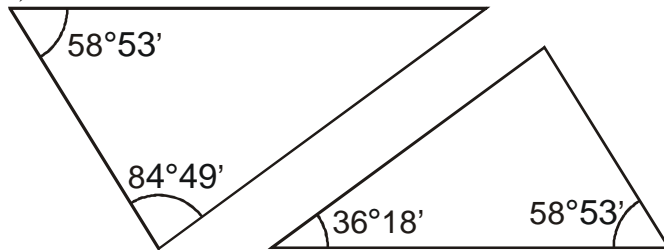
Zakreslené úhly jsou shodné $\Rightarrow$ kontrolujeme poměry stran:

- $\frac{4,2}{3,5} = \frac{42}{35} = \frac{6}{5} = 1,2,$

- $\frac{3,6}{3} = \frac{36}{30} = \frac{6}{5} = 1,2$

⇒ trojúhelníky jsou si podobné podle věty *sus*.

c)

U jednoho z trojúhelníků musíme dopočítat třetí úhel (zda se shoduje se zbývajícím úhlem v druhém trojúhelníku).

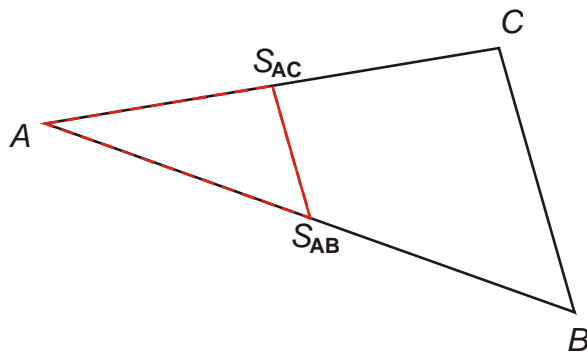
$$180^\circ - (36^\circ 18' + 58^\circ 53') = 180^\circ - 94^\circ 71' = 179^\circ 60' - 95^\circ 11' = 84^\circ 49'$$

Trojúhelníky se shodují ve dvou úhlech ⇒ trojúhelníky jsou si podobné.

Pedagogická poznámka: V bodě c) mají někteří problémy s minutami. Připomínám maximálně, že stupeň má 60 minut.

Př. 6: Užitím podobnosti dokaž vlastnosti střední příčky v trojúhelníku.

Střední příčka je rovnoběžná se stranou, na které neleží její krajní bod, a má poloviční délku než tato strana.

Narýsováním příčky $S_{AC}S_{AB}$ získáme trojúhelník $AS_{AC}S_{AB}$, který je podobný s trojúhelníkem ABC s koeficientem podobnosti 0,5 podle věty *sus*:

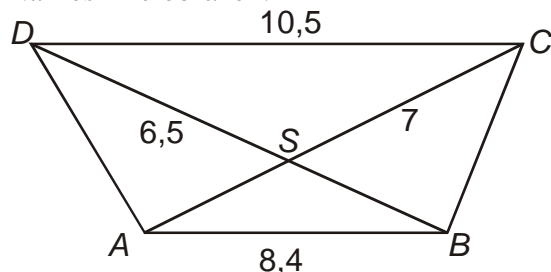
- $|AS_{AC}| = 0,5|AC|$,
- úhel α je pro oba trojúhelníky společný,
- $|AS_{AB}| = 0,5|AB|$.

Z podobnosti obou trojúhelníků vyplývá:

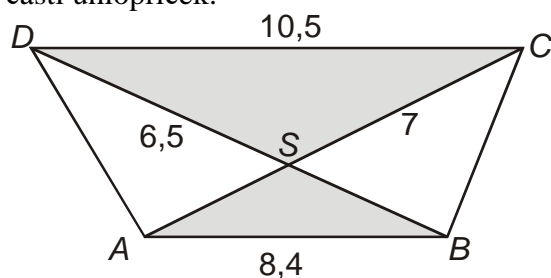
- $|S_{AB}S_{AC}| = 0,5|BC|$ (zbývajících strany podobných trojúhelníků),
- $S_{AB}S_{AC} \parallel BC$ (platí, $|\sphericalangle AS_{AC}A_{AB}| = \gamma$).

Př. 7: Bod S je průsečíkem úhlopříček v lichoběžníku $ABCD$ se základnami AB a CD . Urči délky úhlopříček AC a BD , jestliže v lichoběžníku znáš následující délky:
 $|AB| = 8,4$ cm, $|CD| = 10,5$ cm, $|CS| = 7$ cm a $|DS| = 6,5$ cm.

Nakreslíme obrázek.

V obrázku jsou dva podobné trojúhelníky, z jejich podobnosti můžeme dopočítat zbývající části úhlopříček.

Určíme koeficient podobnosti: $k = \frac{|AB|}{|CD|} = \frac{8,4}{10,5} = 0,8$.

Dopočteme strany trojúhelníku ABS :

- $|BS| = k |DS| = 0,8 \cdot 6,5$ cm = 5,2 cm,
- $|AS| = k |CS| = 0,8 \cdot 7$ cm = 5,6 cm.

Určíme délky úhlopříček:

- $|AC| = |AS| + |SC| = 5,6 + 7$ cm = 13,6 cm,
- $|BD| = |BS| + |SD| = 5,2 + 6,5$ cm = 11,7 cm.

Shrnutí: Podobnost trojúhelníků určíme podle vět analogických větám o shodnosti trojúhelníků.